Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht 2017

Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála

Laidin

Ardleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótáil i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

1. Freagair Roinn A nó Roinn B sa cheist seo:- **[75]**

Cuirfear scéim mharcála dhearfach i bhfeidhm. Bronnfar marcanna ar iarrthóirí i ndáil le gach focal a aistreofar go cruinn. Leithroinnfear idir leathmharc (1/2) agus dhá mharc (2).

A. Cuir Laidin air seo:-

½ 2 ½ 1 2 1 ½ 2 1 ½ 1 ½
Nuair ba léir go raibh an bua á fháil ag an namhaid sa chath, bhí eagla agus éadóchas ar gach taobh i measc
1 1 ½ 2 1 ½ ½ 1 2 1 2 ½ ½
na Rómhánach. Nuair a chonaic an ceannasaí an sceimhle i measc a chuid fórsaí, d'ordaigh sé dóibh cúlú chuig na
½ 1 ½ ½ 2 ½ 1 ½ 2 ½ ½ 1 1
cnoic ba ghaire. Ach fuair sé amach go luath gur ghabh an namhaid seilbh ar na cnoic sin chomh maith. Theith roinnt
1 2 ½ ½ ½ 2 ½ ½ 1 2 ½ 1 2
dá chuid fear ach nuair a ghabh an namhaid go gasta iad maraíodh iad; thug cuid eile acu suas
½ 1 ½ 2 2 ½ 2 ½ 2 ½ 1 ½ 2
a gcuid arm agus ghéill siad, agus impí á dhéanamh acu go ligfí dóibh fanacht beo. Throid formhór na saighdiúirí go cróga, áfach,
½ ½ 2 ½ 1 ½ ½ 2 1
ionas go bhféadfaidís an fód a sheasamh go dtí an oíche agus críoch a chur leis an gcath ar an gcaoi sin.

Nó

B.

- **(i)** An oiread sin díshocraíochta sa stát **(4)**; dainséir a dhéanann bagairt air **(4)**
- **(ii)** Na daoine a bhfuil grá faoi leith aige dóibh **(4)** léiríonn sé brón mór **(4)**
- **(iii)** Is beag tionchar a bhíonn acu air **(4)**
- **(iv)** Ba cheart dó aghaidh a thabhairt orthu le dínit **nó** iad a sheachaint gan a bheith corraithe **(6)**
- **(v)** Mhúin siad dóibh le siosadh **(6)**
- **(vi)** Mhill sé é féin **(4)**
- **(vii)** Trí sceon agus faitíos a úsáid **(8)**
- **(viii)** Mar gheall ar an gcairdeas sin **(4)**; atá aige le Poimpéas **(4)**
- **(ix)** Ar fhaitíos go scriosfadh sé gach rud a rinne sé roimhe sin **(6)**
- **(x)** Freastalaíonn sé ar an dá thrá **(4)**
- **(xi)** San amharclann **(3)**; ag na cluichí **(3)**
- **(xii)** Thug siad íde béil do mháistir na ngliairí agus dá lucht tacaíochta **(7)**

C2. A (130) Cuir Gaeilge ar dhá shliocht ar bith:

(i) extemplo…..acies 4/ versique…..vertunt 10/ Troes…..Asilas 6/ iamque…..portis 4/ rursusque…..reflectunt 10/ hi….habenis 6/ bis…..versos 6/ bis…..tegentes 6/ tertia…..proelia 7/ totas…..vir 6.

(ii) iamque…..lacertis 7/ fortiter…..aquas 6/ ut…..est 7/illa…..habent 6/ et…..lacertis 7/ visaque…..mihi 6/ frigora…..profundi 7/ qui…..amor 6/ quo…..fiunt 7/ quoque…..mihi 6.

B.

(i) Cato…..profectus 5/ ut…..caperet 5/ Praeter…..circumducit 3/ et…..mittit 6/ Mirantes….arma 8 / Interim…….inquit 7/ et…..feci 3/ Inter…..est 7/ Quod…..habere 6/ Cohortes…..eliceret 7/ Id…..evenit 3/ Pertimuisse…..erumpunt 5.

(ii) Defendi…..senex 6/ contempsi…..tuos 5/ quin…..obtulerim 4/si…..potest 4/ ut…..parturit 6/ etenim…..consulari 10/ quanto….seni 4/ Mihi…..est 4/ perfuncto…..gessi 5/ Duo…..reliquam 7/ hoc…..potest 4/ alterum…..mereatur 6.

C3 A. (i) (60) Cuir Gaeilge air seo:

Poenus…..occisos 8/ et…..referebat 8/ Scipio…..potuissent 11/ Ad…..flectit 7/ Ominatur…..deos 11/ Adesse…..Carthaginis 5/ reditum…..deos 5/ Celsus…..dicebat 5.

(ii) (30) Freagair trí cheist ar bith

(a) 5 + 5
(b) 5 + 5
(c) 5 úsáid óráidí + 5 foirm scríbhneoireachta stairiúla
(d) (3+2) + (3+2)
(e) 5 +5

Nótaí Táscacha—D'fhéadfadh na hiarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas iad siúd a liostaítear sna nótaí seo.

3A.
(a) Measúnú Livy ar Hannibal—aon phointí bailí ón téacs; bhí Hannibal glic, mar shampla nuair a choinnigh sé a arm le chéile roimh an tionól síochána chun níos mó cumhachta margaíochta a thabhairt dó.
(b) Measúnú Livy ar Masinissa—aon phointí bailí ón téacs; bhí Masinissa meargánta, mar shampla nuair a shocraigh sé pósadh tapa le Sophoniba.
(c) An úsáid a bhain Livy as óráidí—aon phointí ón téacs; cruthaíonn óráidí teannas drámata, mar shampla le hóráidí Hannibal agus Scipio sa tionól chun síocháin a phlé; aon dearcadh ar óráidí mar fhoirm dhlisteanach den scríbhneoireacht stairiúil fad is go dtugtar cúis.
(d) Laelius—bhí sé ina leifteanant faoi Scipio; throid sé i gcath Zama; chabhraigh sé le Scipio chun Syphax, rí Numidia, a ghabháil. **Saguntum**—cathair Rómhánach ar chósta thoir na Spáinne; rinne Hannibal léigear ar an gcathair in 219RCh; d'athghabh na Rómhánaigh an chathair in 212RCh.

Sophonisba—cáil uirthi as a háilleacht; iníon Hasdrubal Gisgo; thit Masinissa i ngrá léi agus phós sé í; thóg sí nimh le nach mbeadh sí ina príosúnach ag an Róimh. **Syphax—**rí Numidia; fuair Scipio an ceann is fearr air i gcath Bagrades; tugadh chuig an Róimh é mar phríosúnach.
(e) Scipio—aon phointí faoi ról Scipio i Leabhar 30.

3B. (i) (60) Cuir Gaeilge air seo:

limen….. a tergo 10/ infelix…..soceros 8/ et…..trahebat 3/ evado…..Teucri 9/ turrim…..tectis 6 / unde…..castra 6/ aggressiu…..dabant 6/ convellimus…..impulimusque 4/ ea…..trahit 4/ et…..incidit 4 .

(ii) (30) Freagair trí cheist ar bith

(a) 5+5 ar dhá phointe
(b) 5 + 5
(c) 5 + 5
(d) 5 + 5
(e) (3+2) + (3+2)

Nótaí Táscacha—D'fhéadfadh na hiarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas iad siúd a liostaítear sna nótaí seo.

3B (ii)

(a) Ról na ndéithe—aon phointí ar nós an chaoi ar úsáid Sinon tionchar Mhinéirve ar na Traígh chun a chur ina luí orthu an capall a thabhairt isteach sa chathair; chomh maith leis sin chuaigh na nathracha nimhe a mharaigh Laocoon go dtí cosa deilbhe de Mhinéirve agus chreid na Traígh gur chóir dóibh an capall a thabhairt isteach sa chathair chun an bandia a cheansú dá bharr; cruinniú idir Aeinéas agus Véineas.
(b) Sleachta lena mbaineann áilleacht mhór fileata—sliocht ag cur síos ar bhás Laocoon; an sliocht a dhéanann cur síos ar an gcapall a thabhairt isteach sa chathair–tagair don sliocht agus mínigh cén fáth a mbaineann áilleacht mhór fileata leis.
(c) Carachtar Sinon—glic sa chaoi a d'fhigh sé fíricí ina scéal ficsin; cruálach nuair nár léirigh sé aon trua do na Traígh d'ainneoin chomh maith is a chaith siad leis.
(d) Foréigean—cur síos mion agus neamhbhalbh, mar shampla an t-ionsaí ar phálás Priam; léiríonn Veirgil trua dóibh siúd ar bhain foréigean dóibh toisc go mbíonn sé ag casaoid mar gheall ar an gcaoi ar bhreathnaigh Eachtar i ndiaidh d'Aichill ionsaí fíochmhar a dhéanamh air i gcomparáid leis an gcaoi ar bhreathnaigh sé agus é i mbarr a réime.
(e) Testudo—léigear a d'úsáideadh saighdiúirí le haghaidh cosanta agus ionsaí; rug saighdiúirí ar sciatha os cionn a gcloigne ar bhealach comhghlasáilte, chun ceannbhrat cosúil le sliogán toirtíse a chruthú; **Tenedos—**oileán beag thart ar cheithre mhíle ón gcósta gar do shuíomh na Traí; chuaigh Gréagaigh i bhfolach taobh thiar den oileán nuair a lig siad orthu féin go raibh siad ag fágáil léigear na Traí. **An Pallaidiam—**faightear i gcreideamh na nGréagach agus na Rómhánach é; íomhá ar creideadh gur bhraith sábháilteacht chathair na Traí uirthi; creideadh gur íomhá de Mhinéirve (Aitéiné) a bhí ann. **Aitréidigh—**clann mhac Aitréas, Meinealás agus Agaiméamnón; ba é Agaiméamnóin ceannasaí fhórsaí aontaithe na nGréagach i gCogadh na Traí; ba é Meinealás fear céile Héilin agus carachtar lárnach sa chogadh.

C4. (i) 4+3+3. (10)

(ii) (2+1+1) suas go 10 ar a mhéad. (2+2 as confiteor/patior) (10)

(iii) Meadaracht 2 mharc. -2 le haghaidh siollaí ar bith atá mícheart (10)

C5. (75) Freagair trí cheist – ceist amháin ar a laghad ó gach roinn.

A.

(i) Trí thoisc (7+6+6+6) – dhá phointe ar a laghad faoi gur dhuine réadúil é Ágastas/a rinne pé rud a theastaigh.

(ii) Plé (7+6+6). Meas (6)

(iii) (7+6) + (6+6)

B.

(i) Saol 4+3+3. Saothar 4+3+3. Tionchar ag saol an údair 5.

(ii) 9 +8 +8 – ní mór go ndéanfadh dhá phointe ar a laghad tagairt don phraitic/aeistéitic.

(iii) (a) Pléigh an tábhacht (5+4); éifeacht na difríochta idir na fótagraif-4.
(b) Téamaí sna saothair mhúrealaíne (5/4+4); tábhacht—4.
(c) Trí phointe 5/4+4+4 (ní mór tagairt don fhótagraf i gceann amháin ar a laghad)

Nótaí Táscacha—*D'fhéadfadh na hiarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas iad siúd a liostaítear sna nótaí seo.*

5A.

(i) Aon phointí ar **pholasaí intíre Ágastas**—an reachtaíocht a bhain le Imperium Proconsulare agus Tribunica Potestas agus an chaoi ar úsáid Ágastas na dlíthe sin; an chéad agus dara socrú a d'eagraigh Ágastas; an chaoi a ndearna sé an-chúram de chomharba a shocrú (a léirigh gur dhuine réadúil é); a chlár cuimsitheach tógála agus pátrúnacht na n-ealaíon.
(ii) **69 AD**. Cur síos agus iarracht meas a dhéanamh ar na radhairc anordúla a tháinig chun cinn faoi réimis ghearra Galba, Otho, Vitellius agus teacht i réim Veaspáisian (trí phointe); measúnú ar thábhacht na n-imeachtaí sin sa chaoi ar thóg Veaspáisian smacht an-chúramach ar an airgeadas agus ar na hairm réigiúnacha chun an t-anord in AD 69 a chosc (pointe amháin).
(iii) **Cláidias agus an Bhreatain:** Ionradh in AD 43; bhí Veaspáisian i gceannas ar cheann dá léigiúin; sheol siad ó Boulogne; mhaígh Cláidias gur ghéill 11 rí dó; bunaíodh príomhchathair nua ag Camulodunum; ghabh smacht ar cheantar ó dheas ón tSabhrainn agus inbhear Humber. **Carachtar Domitian**—an-mheáite ar cháil a bhaint amach dó féin toisc gur choinnigh a athair Veaspáisian sa chúlra é; uaillmhianach, mar a taispeánadh ina ionradh ar an mBreatain faoi Agricola; d'éirigh sé an-duairc agus amhrasach faoi chomhcheilg agus bagairtí ina choinne; thosaigh sé réimeas scéine a raibh a dhúnmharú ina thoradh air ar deireadh. **An tábhacht a bhain leis an nGarda Praetóireach**—ba iad an dlúthgharda agus an t-arm cúltaca d'impirí; d'fhan siad dílis do Thibir nuair a bhí sé faoi bhagairt ag a maor, Séánas; d'fhéadfaidís an t-impire a mharú mura gcúiteofaí a saothar i gceart leo mar a tharla le Galba; d'fhéadfaí fiú impire a dhéanamh astu mar a tharla i gcás Chláidias.

5B.

(i) Catullus---saol—rugadh in Verona é; a theacht chun na Róimhe; caidreamh le Clóidia; bás a dhearthár; obair mar státseirbhíseach. **Saothair**—stíl a chuid filíochta; cineálacha dánta; tionchar ar scríbhneoirí ina dhiaidh. **Caesar**—aon phointí óna ghairmréim cháiliúil. **Saothair**—roinnt filíochta; a stíl scríbhneoireachta; úsáid bolscaireachta in De Bello Gallico agus Commentarii Belli Civilis. Aon

tagairt don tslí a raibh tionchar ag saol an údair a roghnaigh tú ar a shaothar scríbhneoireachta—e.g. grá Catullus do Chlóidia nó cogaí Chaesair.
(ii) An Ailtireacht Rómhánach—trí chuntas mhionsonraithe ar aon struchtúr ailtireachta, ar nós droichead, uiscerianta, amharclann, amfaitéatar, etc. **Ní mór béim a leagan ar ghnéithe ealaíonta agus ar ghnéithe praiticiúla na struchtúr in dhá phointe ar a laghad.**
(iii) (a) **Tábhacht Ara Pacis—**cineálacha rilífe in úsáid ar an altóir; úsáid leanaí; coimhthíos roinnt de na fíoracha; suíomh an impire; úsáid peirspictíochta; tábhacht na haltóra mar ráiteas polaitíochta. Aon éifeacht na difríochta idir na fótagraif.
(b) Téamaí múrealaíon—aon phlé ar théamaí ar nós an dúlra, gairdíní, ghnéithe laethúla an tsaoil. Aon phointe ar thábhacht i dteach Rómhánach—dath/solas a thabhairt isteach i dtithe dorcha.
(c) Dealbhóireacht Phortráide—cúiseanna a riabh an oiread sin tóir ar an stíl seo; úsáid réalachais; dáiríreacht—tagairt d'fhótagraf C.